

BERGSLUFT

Medlemsblad för Elin Wägner-sällskapet nr 28

Augusti 1999
ISSN 1103-4165

Elin Wägner-dagen 1999

Sång och musik och en medryckande exposé över de senaste årens musikärelse bjöd Marie Selander det 80-tal personer som samlats på Bergs bygdegård denna soliga vårdag. Perspektivet var inställt på den kvinnliga musiken och det bemötande som hon själv och andra musikintresserade unga kvinnor fått när de försökt få plats på den växande musikmarknaden. Marie, som var med och bildade Nursery Rhymes, det första svenska flickbandet, minns krav på att de skulle spela i bikini i TV och omdömen som: "dom är söta men dom kan spela också".

På 70-talet fick Marie vara med och spela in "Sånger om kvinnor" med Susanne Osten och det ledde till samarbete med Sonja Åkesson. Men musikintresset ledde henne också över till folkmusiken, där hon upptäckte kvinnor som kulade och sjöng folksliga visor. Att hon själv numera behärskar båda dessa konstarter visade hon med stort eftertryck.

De senaste åren har hennes tid och engagemang mer och mer upptagits av Fogelstad och det musikspel "O Fåglastad" som med stor framgång har väckt liv i den törnrosasovande gården, där så många kvinnor blivit väckta och inspirerade till ett aktivt samhällsliv. Själv bodde hon sommartid flera år i närheten av Fogelstad utan att höra talas om dess forna betydelse. En hylla på biblioteket väckte hennes nyfikenhet och snart blev hon helt klar över att hon hade en kulturskatt i sin hand och att hon måste blåsa liv i den.

O Fåglastad

har spelats även denna sommar och stora skaror besökare har letat sig fram på de sörmländska vägarna för att för en stund få hjälp att leva sig in i en kvinnovärld där kunskaper och personlig utveckling hos eleverna stimulerades med okonventionella metoder. "Jag kom till Fogelstad som ett ingenting och cyklade därifrån som en människa", är en karaktäristisk replik från scenen. Miljön betyder förstås mycket som autentisk ram runt skådespelet, men det är Marie Selanders konstnärliga och musikaliska ledning som får budskapet att lyfta och atmosfären att vibrera av glad gemenskap och hoppfullhet. O Fåglastad kommer säkert att bli en årlig begivenhet för alla som intresserar sig för kvinnors historia och framtid. Nästa sommar ska man dessutom fira det nya millenniet med en festival för kvinnligt berättande och musicerande.

Vid årsmötet

valdes Ullabell Johannisson in i styrelsen och Ing-Marie Sundling ersatte Kerstin Axén i valberedningen. Årsavgiften kommer även nästa år att vara 100 kr. Du som ännu inte betalat årets avgift får en påminnelse med detta utskick.

Välkomna till höstseminariet

den 25-26 september på St. Sigfrids folkhögskola. Temat är i år "Journalist och kvinna" och seminariet bjuder på många intressanta inslag. Läs mer i det bifogade programmet och sprid gärna information om seminariet till vänner och bekanta.

Elin Wägner-sällskapet, Skir, Svanaholm, 355 91 VÄXJÖ
Postgiro 22 21 27-3

Bergsluft

Redaktion: Marianne Enge Swartz och Solveig Hammarbäck

Telefon 0470-775557

Alarm Clock

– Sarah Deaths översättning av ett kapitel i Väckarklocka – väckte berättigad uppmärksamhet på fredskonferensen i Haag i maj med drygt nio tusen deltagare, berättar Bibbi Steinertz. Många häpnade över Elins framsynthet. Den kommer hädanefter att finnas i Ellen Diedrichs arkiv i Tyskland.

Svårt att hitta förläggare

Helena Forsås-Scott och jag har på uppdrag av Elin Wägner-sällskapets styrelse försökt att hitta ett förlag som vill ge ut hela *Väckarklocka* i engelsk översättning. På en konferens om "Culture and Environmentalism" fick Helena kontakt med det ekologiska förlaget Zed Books i London. Vi upptäckte också att *Väckarklocka* var berättigad till ett översättningsbidrag från EU:s ARIANE-projekt, eftersom den redan var översatt till två andra europeiska språk, danska och norska. Vi behövde nu bara ett förlagskontrakt med Zed Books före maj 1999 då ARIANE -projektet skulle avslutas och kände oss mycket hoppfulla. Men i februari 99 fick vi tyvärr avslag från Zed Books, som inte ansåg att det fanns en tillräckligt stor marknad för boken.

Nu började tiden gå ut för ARIANE så vi skickade brev och material till flera små förlag som är inriktade på ekologi. Alla ansåg boken vara lite för akademisk och några tyckte att den passade bättre för ett feministiskt förlag. Vi fick ge upp ARIANE och beslutade att i stället pröva det amerikanska förlaget, Northwestern University Press, där vi visste att det pågick diskussioner om att ge ut Betty Cains och Ulla Sweedlers översättning av *Norrtullsligan* och *Kvarteret Oron*. Tyvärr visade det sig att detta förlag endast publicerar skönlitterära översättningar.

Så långt våra resultatlösa ansträngningar. Vi tar tacksamt emot idéer från läsarna om hur vi skulle kunna gå vidare. Den engelska författarinnan Vera Brittain försökte under 30- och 40-talen hjälpa Elin att hitta ett brittiskt förlag, det vet vi genom deras brevväxling som bl.a. finns på Kvinnohistoriska samlingarna i Göteborg. Det slår mig att framtidens Wägner-forskare skulle ha

svårt att hitta spår efter vårt arbete eftersom så mycket skett per telefon och e-post. Därför bestämde vi oss för att skicka denna rapport till Bergsluft, trots att våra försök varit utan framgång.

/Sarah Death

Stort intresse

har i alla fall mött *Vad tänker du mänsklighet?*, Helena Forsås-Scotts utgåva av Elins tidskriftsartiklar. Både stora och små tidningar har haft mycket positiva recensioner där man allmänt framhållit Elins framsynthet och aktuella budskap. JämO, Lena Svenaeus, skriver uppskattande om boken i sin tidskrift *Jämsides* och bjuder på "Sagan om muren och murbräcken" som smakprov.

Katarina Leppänen

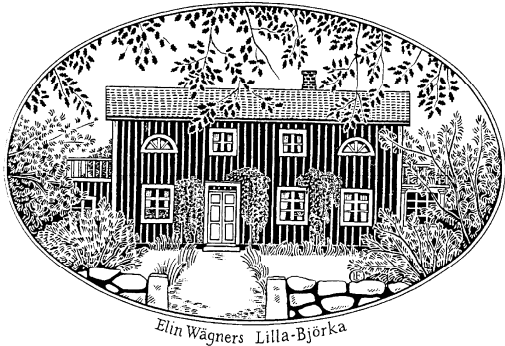
är doktorand vid Institutionen för idé- och lärdomshistoria vid Göteborgs universitet och knuten till Sekretariatet för genusforskning. Hennes avhandling om Elin Wägner berör matriarkats-teorier och "könspsykologi", dvs föreställningar om mäns och kvinnors psykologiska olikheter. Mer begränsat rör det sig om hur Wägner använder dessa olikheter i sin argumentation för kvinnors medborgerliga aktivitet och plikt. "Har kvinnor kunnat förr så ska de väl kunna nu!"

Katarina vill också placera in Elin Wägner i ett större internationellt tankesammanhang och söker sig då framför allt till Mathilde Vaerting och Rosa Mayreder. I samband med en konferens fick hon kontakt med två tyska forskare, Therese Wobbe och Margareta Kraul, som båda skrivit om Vaerting, men de kände inte till hennes kontakter med Elin Wägner eftersom alla Vaertings brev förstörts under kriget.

Litterära sällskaps medlemsblad

är ämnet för ett seminarium som Dels (De litterära sällskapens samarbetsnämnd) anordnar i Stockholm fredagen den 29 oktober. Hör av dig till Marianne Enge Swartz om du är intresserad av att delta. Tel 08-30 69 07 (kvällstid).

Rapport från Lilla Björka

Siri Derkert och Fogelstadgruppen

Så blev det en konstutställning på Lilla Björka även i år! Flera besökare frågade faktiskt efter och saknade förra sommarens skulpturer i trädgården. Det gjorde vi också men tröstade oss när vi fick se hur många vackra teckningar och andra verk av Siri Derkert som hennes barnbarn Jacob och hans fru Annika Öhrner packade upp och hängde på väggarna. Utställningen på Lilla Björka kan ses som ett tack till Siri Derkerts arvingar för att stiftelsen förra sommaren fick Siris minnesrelief till Elin i deposition. Den står nu utanför skrivarstugan.

Utställningen invigdes i samband med Bergveckan i juli och hölls öppen varje dag till 1 augusti. Vi räknar med att ca 1100 personer kom till Lilla Björka under utställningstiden.

Det blev en vacker utställning med teckningar av Fogelstadkvinnor i silverramar på de blå väggarna i vardagsrummet med silvertak. I matsalen visades skisser av Fogelstadkören, ackompanjerade av ett band som vi fått av Kulturföreningen i Fogelstad med Fogelstadkören på raspig skivinspelning. I trappan hängde ett fantastisk porträtt i olja av Elin Wägner, rena rama fixeringsbilden men gav man sig till tåls framträdde hennes ansikte och fågeln som hon bar på armen.

Skövde Konsthall hade också lånat ut ramade och glasade fotografier av tunnelbanekonsten, där Siri 20 år efter sina kurser på Fogelstad levandegör Fogelstadkvinnorna och Elin Wagners tankar om kvinnorna, freden och miljön i betong och aluminiumplåt. Annika berättade i sitt föredrag

vid utställningens invigning att det är sällsynt att en konstnär håller en motivkrets levande så länge som Siri Derkert gjorde. Av det kan man förstå hur viktiga vistelserna på Fogelstad var för henne. Hon var 55 år gammal när hon kom dit första gången 1943 och var där varje år tills den kvinnliga medborgarskolan lades ner 1954.

Vi sammanställde också två skärmställningar, en om Siri Derkerts liv och en där Fogelstadkvinnorna presenterades, för att ge en pedagogisk bakgrund till utställningen. Det var intressant och roligt att planera och ordna inför den och gav oss många nya intressanta kontakter. Arbetet fungerade också som en ögonöppnare för oss när det gäller Siri Derkerts konst och vi tror att vi liksom många besökare till utställningen kommer att betrakta hennes tunnelbanekunst på ett nytt och intensivare sätt.

Det var också intressant att lära känna Siri Derkert som kämpande konstnär, mamma och kvinna. Det gjorde vi särskilt genom arbetet med skärmarna och genom att visa utställningen. Bara tanken på att hon som 74-åring stod uppflugen på en stege under Östermalmstorg och experimenterade med nya tekniker för utsmyckning gör att man kan se framtiden an med viss tillförsikt. Det ger också ytterligare en dimension till Elin Wagners betydelse som tänkare och idégivare när man ser hur Siri Derkert tar sig an hennes filosofi och uttrycker tankarna om kvinnans ställning, fred och miljö i ny konstnärlig form.

/Marianne Enge Swartz,
Per-Olof Swartz

Elins huvud

i brons satte vi på en piedestal på Siri Derkert-utställningen. Stiftelsen fick ett erbjudande att köpa skulpturen så vi satte en insamlingsbössa under den och fick in 654 kr under utställningstiden. Vill ni ge ytterligare bidrag till inköp av Elins huvud går det bra att göra detta genom pg 470 76 91-4. Ange bara att gåvan gäller "Elins huvud".

Semester på Lilla Björka

Eftersom jag inte planerat för hela semestern var det lätt att bestämma mig för att vara en vecka i Elins Lilla Björka.

Det var en mycket fin upplevelse att få bo i hennes hus och vara sysselsatt med olika arbeten, mest trädgårdsarbete, på dagarna.

Jag gjorde Vannis del av huset till "mitt" och fick en liten privat sfär i det mer offentliga huset. Jag kände mig sakta in i att "bo" hos Elin och upplevde under veckan en mer och mer växande kontakt med henne och hennes liv. Det var t.ex. en fantastisk känsla att sitta i hennes arbetsrum eller på verandan och läsa *Tusen år i Småland* där hon kanske suttit ca 60 år tidigare och skrivit boken.

Roligt var det också att tillsammans med Evelina guida runt i huset och skivastugan för dem som kom och ville se Elins hus och Siri Derkerts konstverk. En del besökande kände till en hel del om Elin och då fick vi ett fint utbyte av våra erfarenheter.

Jag träffade också grannen till Lilla Björka, Alvar Karlsson. Han har i hela sitt liv bott granne med Elin och det var jätteroligt att höra om hans upplevelser från det han var en liten pojke och sprang med posten från pappa postmästaren till Elin och Linnea. Mellan varven røjde jag i trädgården och kan känna mig lite stolt över att ha tagit hand om vårt gemensamma arv från Elin. Jag rekommenderar verkligen en semestervistelse på det här sättet.

/Birgitta Nilsson, Göteborg

Om Elin på video

berättar Tina Jukas i ett 5-minutersprogram som visades på Lilla Björka under sommaren och uppskattades av många. Tack Tina för att vi fick visa den vackra och informativa filmen!

Året på Lilla Björka

avslutar vi som vanligt med en soppsammankomst söndag den 31 okt. kl.15. Stig Tornehed medverkar med ett kåseri om "Reportern Elin Wägner och Kristina Nilsson". Alla är hjärtligt välkomna.

Under augusti månad är Lilla Björka öppet för besök söndagar kl.14-17 även om det pågår en renovering av hallen och jungfrukammaren. Därefter gäller förhandsbeställning för grupper på telefon 0470-77 55 58.

Parnass

är de litterära sällskapens egen tidning - ni kan köpa eller prenumerera på den tillsammans med Allt om böcker. Nästa nummer handlar om Stig Dagerman och årets sista nummer tar upp 1890-talsförfattarna - inför sekelskiftet. Bland annat kommer ett brev av Ellen Key med reflektioner inför det nya seklet att publiceras. Du prenumererar på Parnass till reducerat pris om du är medlem i ett litterärt sällskap, 260 kr i stället får 305 kr för ett helt år. För prenumeration kan du vända dig till Datarutins kundtjänst, Box 30044, 10425 Stockholm.

Bokmässan i Göteborg

går av stapeln 16-19 oktober och Elin är med och delar monter med Emilie Flygare-Carlén. Hälsa på oss om du kommer resande! Om du vill vara med och hjälpa Göteborgsgruppen att passa montern kan du ringa Mona Nygren, 031-21 97 95.

Nästa nummer av Bergsluft

kommer ut i slutet av november tillsammans med småskrift nr 10.
Redaktionen tar tacksamt emot artiklar och notiser.

Manusstopp: 1 november